

"ושאינו יודע לשאול" - על החופש והחובה לשאול

על השתקה והימנעות | ד"ר טובה הרטמן

שאינו יודע לשאול אינו רק הילד הקטן והביישן מטבעו שנמנע מלפצות את פיו. עבור אנשים רבים בחברות רבות, אלה "שאינם יודעים לשאול" הם אלה שהשתקו על ידי החברה. אף אחד מעולם לא שאל לדעתם בנושאים רבים והם התרגלו שלא לחשוב על נושאים אלו. הם התרגלו שממילא נושאים אלו אינם שייכים להם, ולבטח אין להם מה לשאול או להוסיף עליהם.

התרבות השלטת לאורך הדורות השתיקה את הקול הנשי והפכה אותו ללא-רלוונטי. אפילו לאחר שהתפתחה הדמוקרטיה, עבר זמן רב עד שנשים היו רשאיות להטיל את קולותיהן לקלפי בבחירות במדינות רבות, להשמיע את קולותיהן ולשאול את שאלותיהן בחברה הכללית. החברה היהודית גם היא השתיקה את קולותיהן של הנשים, וחינכה אותן לא לשאול. היא הדירה אותן במיוחד מהעיסוק היהודי המרכזי - תלמוד תורה.

יחד עם זאת, תמיד היו נשים שהתעלו מעל לנורמות החברתיות וידעו לשאול ואף לענות - כך אמא שלום, אשתו של רבי אליעזר, וברוריה, אשתו של רבי מאיר, שתיהן מתקופת המשנה. הלילה הזה עלינו לראות מי הם אלה, מבין היושבים סביב שולחן הסדר, שהשתקו מלשאול, ולעזור להם להיפתח, לשאול ולספר.

אילו גורמים מייצרים מצב של 'שאינו יודע לשאול'?
חשבו על מצבים נוספים מלבד אלו שמובאים במאמר.

איזה שינוי נדרשת החברה או הקהילה לעשות על מנת להעניק לכל אחד ואחת את האומץ ואת היכולת לשאול שאלות?

דמיינו שאחת הדמויות 'שאינה יודעת לשאול' מצטרפת לליל הסדר ואתם/ן מזמינים/ות אותה להעז ולשאול. איזו שאלה תצפו לשמוע? מה תשאלו אותה?

ארבעת הבנים | זאב ז'בוטינסקי

הבן הרביעי אינו יודע לשאול. יושב הוא ב'סדר' בנימוס ודרך ארץ, עושה כל הדרוש ולא יעלה על דעתו לשאול מה ואיך, למה ומדוע... ולפי דעתי חייב האב לשתוק, רק... ינשק על מצחו של בן זה, שומר האמונים...

כתבים נבחרים: גולה והתבוללות

ממה נובעת שתיקתו של "שאינו יודע לשאול" לפי ז'בוטינסקי?

מדוע ז'בוטינסקי ממליץ לעודד אותו להמשיך ולשתוק? מה דעתכם/ן?

שאלות לדיון

טובה הרטמן

ילידת 1957. פרופסור ללימודי מגדר, חינוך רב תרבותי ויהדות. חוקרת, יזמית חברתית ופעילה לשוויון מגדרי ומיני. דיקנית הפקולטה למדעי הרוח והחברה בקריה האקדמית אונג. בעבר, פרופסור ללימודי מגדר וחינוך באוניברסיטת בר-אילן.

שאלות לדיון